

ਸਭ ਹਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ ਬਿਨਾ ਆਗਿਆ ਕੋਈ ਨਾ ਛਾਪੇ ॥

ੴ ਸਤਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਸਲੀ ਤੇ ਪੁਰਨ
ਧਰਮ ਸ਼ਹੀਦੀ

ਭਾਈਤਾਰੂਸਿੰਘ

ਕ੍ਰਿਤ ਕਵਿ 1666 G

ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਕਵੀਸ਼ਰ

ਪਿੰਡਘਕੇਵਾਲੀਡਰ ਗੁਰੂਕਾਬਾਗ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਜਿਸਨੂੰ

ਚਤਰਸਿੰਘਜੀਵਨਸਿੰਘ

ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਾਪਣ ਤੇ ਵੇਚਣ

ਵਾਲੇ ਦਫਤਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ

PUNJABI DEPARTMENT,

ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੌ
Patiala & East Punjab States Union

PATIALA

ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ

ਭਾਈ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ (ਪ੍ਰਿੰਟਰ) ਦੇ

ਪਨੌਹ ਨਾਲ ਛਪ ਯਾ ॥

ਤਵਾਦ ੨੦੦

[REDACTED]

2

1911

1911

1911

1911

1911

ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ ਗੁਰਾਂ ਕੋ ਗੁਰ ਪੂਰਨ
ਅਵਤਾਰ । ਬਖਸ਼ੋ ਬੁਧੀ ਦਾਸ ਕੋ ਮੰਗਤ
ਕਵੀ ਦੁਆਰ ॥ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾਸ ਤੇ
ਹੋਣਾ ਤੁਸਾਂ ਸਹਾਇ । ਬਖਸ਼ੋ ਦਾਨ ਕਵੀ-
ਸ਼ਰੀ ਬੁਧੀ ਮੇ ਜਲ ਪਾਇ । ਰਖੋ ਲੱਜਾ
ਦਾਸ ਕੀ ਆਨ ਭਿਰਾ ਸਰਣਾਇ । ਸਾਕਾ
ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੇਵ ਤੁਰਤ ਬਣਾਇ ॥

ਕਬਿਤ॥ ਜਦੋਂ ਜਾਲਮਾਂਦਾਰਾਜ ਤੇ ਪੜੋਏ
ਸੀ ਨਮਾਜ ਜੰਗਕੈਹਰਦੀਅਵਾਜਦੁਖੀ ਹੋਈ
ਹਿੰਦਵਾਨ ਜੀ । ਇਤਾ ਜਾਲਮਾਂਹੁਕਮ ਫੜੋ
ਸਿੰਘ ਦਾ ਤਖਮ ਜੇੜ ਉਸਨੂੰ ਇਨਾਮਅਸੀ
ਦਿਅਗੇ ਬੁਤਾਨਜੀ ਜੇੜਾਕਿਤੇ ਦਸਪਾਏਤੋ
ਪਚੋਸ ਲੈ ਗਿਣਾਏ ਜੇਹੜਾ ਸੀਸ ਨੂੰ
ਲਿਆਏ ਚਾਲੀ ਉਸਨੂੰ ਸੁਟਾਟ ਜੀ ।
ਜਗ ਮਚੀ ਹਾਹਾ ਕਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਛੱਡੇ
ਘਰਬਾਰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜਾ ਉਜਾੜ
ਇਨ ਆਪਨੇ ਲੰਘਾਨ ਜੀ । ਮਾਝੇ ਵਿਚ
ਪੂਲੇ ਗਾਮ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਤਮਾਮ ਉਥੇ

(੨)

ਕਰਦਾ ਅਰਾਮ ਜੀ ਦਾ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨਾਮ
ਜੀ । ਹੋਸੀ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਜਾਣਦਾ
ਸੀ ਜਗ ਸਾਰਾ ਤੇਜ ਵਾਨ ਹੋਸੀ ਭਾਰਾ
ਕਰੇ ਖੇਤਰੀ ਦਾ ਕਾਮ ਜੀ । ਹੋਸੀ ਤਿੰਨਾਂ
ਦਾ ਮਹੋਟ ਜੀ । ਇਕ ਆਪ ਦੂਜੀ
ਭੇਟ ਤੀਜੀ ਮਾਈ ਜਿਨੂੰ ਕਹਿਣ
ਘਰ ਕਰਦੇ ਅਰਾਮ ਜੀ । ਓਹਦੀ ਭੇਟ
ਸਿਰੋਂ ਨੰਗੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੇਕ ਚੰਗੀ ਘਰ
ਮਾਪਿਅ ਦੇ ਲੰਗੀ ਛਡ ਸੋਹਰਿਅਾਂ ਦਾ
ਗਾਮ ਜੀ । ਹੋਸੀ ਬਹੁਤ ਨੇਕ ਭਾਈ ਕੰਮ
ਕਰਦਾ ਸੀ ਵਾਹੀ ਦਸਾਂ ਨਵਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ
ਵਿਚੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛਕ ਵਦਾ । ਬਾਰਾਂ ਮਾਹ
ਪਾਲੇ ਹਾੜ ਸਿੰਘ ਰੈਂਹਦੇ ਸੀ ਉਜਾੜ ਤਾਰੂ
ਸਿੰਘ ਵੇਲਾ ਤਾੜ ਹੋਸੀ ਰੋਟੀਅਾਂ ਪੁਚਾ-
ਵਦਾ । ਰਾਤ ਜੂਹ ਬੇਲੇ ਜਾਕੇ ਨਾਲ
ਸੀਟੀਅਾਂ ਬੁਲਾਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਛੜਾਕੇ
ਘਰ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਆਂਵਦਾ । ਝਟ ਆਪਣਾ
ਲੰਘਾਵੇ ਨਾਲੇ ਮਾਮਲਾ ਪੁਚਾਵੇ ਸੋਹਣ
ਸਿੰਘ ਜਿੰਨੇ ਜੋਗਾ ਦੁਖ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਵੰਡਾ-
ਵਦਾ ॥ ਦਵਯਾ ॥ ਰਾਤ ਬਰਾਤੇ ਜੰਭਲ

(*)

ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਤਾਮ ਪਕਾਕੇ । ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ
ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕੋਂਦਾ ਸੀਦੀ ਨਾਲ ਬਛਾਕੇ ।
ਸਿੰਘਾਂ ਬਾਬਤ ਸੂਬਾ ਭਾਈ ਜੋ ਜੋ ਮਤਾ
ਪਕੋਂਦਾ । ਖੋਲ੍ਹ ਹਵਾਲਾ ਸਿੰਘਾਂ ਤਾਈਂ
ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਸੁਣੋਂਦਾ । ਹੋਰ ਵੀ
ਖਬਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਖੇ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਹੋ ਆਵੇ ।
ਰਾਤ ਬਰਾਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤਾਈਂ ਸਾਰਾ ਹਾਲ
ਸੁਣ ਵੇ ਸੀ ਹਰ ਭਗਤ ਨਰੰਜਨੀ ਰੈਂਹਦਾ
ਸੀ ਜੰਡਿਆਲੇ । ਕੇਡਾ ਕੈਹਰ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ
ਸੁਣੀਓਂ ਸਭੀ ਹਵ ਲੋਹਿੰਦੂ ਜਾਤੀ ਹੋਇਕੇ
ਲਗਾ ਦਗਾ ਕਮੋਂਦਾ । ਲਾਲਚ ਪਿਛੇ
ਦੁਸ਼ਟ ਜੋ ਲਗਾ ਸਿੰਘ ਫੜੋਂਦਾ ਕੋਰਸ਼ਾਛੰਦ
॥ ਨਾਮ ਹਰਭਗਤ ਸੁਣੋਹਵਾਲਜੀ ਰੈਂਹਦਾ
ਜੰਡਿਆਲੇ ਵਿਚ ਸੀ ਚੰਡਾਲ ਜੀ । ਦੁਸ਼ਟ
ਉਸ ਪਾਪੀ ਨੇ ਹਰਾਮ ਖਾਵਦਾ । ਨਿਤ
ਓਹਦੀ ਕਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾਵਦਾ । ਇਨ੍ਹੇ
ਰਾਤ ਖੋਸ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਰਖਦਾ । ਪਾਪ ਦੀ
ਵਸਾਰਦਾ ਪਲਕ ਅੱਖਦਾ । ਲੋਭ ਪਿਛੇ
ਆਪਨਾ ਧਰਮ ਗਾਲਦਾ । ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ
ਸਿੰਘਾਂ ਤਾਈਂ ਰੈਂਹਦਾ ਜ਼ਾਲਦਾ । ਜੇਕਰ

(੪)

ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲੀ ਪਛਾਣ ਸੀ ਵਾਤ ਨੂੰ ਰੋਦੀਆਂ
ਛਕਾਵ ਭੁਖਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ । ਦੇਖ ਮੈਸਾ
ਹਾਲ ਸੀ ਛਤਾਬੀ ਨਸਦਾ । ਜਾਇਕੇ
ਛਹੋਰ ਸੂਬੇ ਕੋਲ ਦਸਦਾ । ਜਾਲ ਸੀ
ਵਛਾਇਆ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਫਸੈਣ ਦਾ । ਠਕਾ
ਓਦੇ ਪਾਸ ਬਦੀਆਂ ਕਮੈਣ ਦਾ । ਨਾਮ
ਹਰਭਗਤ ਸੀ ਵੈਰੀ ਹਰਿ ਦਾ । ਦੋਖੋਬੋਈ
ਮਾਨ ਕਾਰਾ ਕੇੜਾ ਕਰਦਾ । ਪਾਂਵਦਾ
ਅਨਾਮ ਚਾਲੀ ਦਸ ਖੀਸ ਨੂੰ । ਪਾਂਵਦਾ
ਜੀ ਵੇਰ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸੀਸ ਨੂੰ । ਸੀਸ ਉਤੇ
ਓਕਿਆ ਜੁਲਮ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ । ਏਹੋਸੀ ਜਗੀਰ
ਸੂਬੇ ਦਿਤੀ ਓਸਨੂੰ । ਪਾਪ ਜੜ੍ਹ ਲਾਵੇ ਤੈ
ਧਰਮ ਖਗਦਾ। ਦਗ ਫਰੇਬ ਦਾ ਭਤੀਜਾ
ਲਾਗਦਾ । ਭੁਬ ਗਈ ਮਾਈ ਜਿਸ ਕੁਝੋਂ
ਜਟਿਆ । ਮਾਝਿਆ ਕੰਮਾ ਦਾ ਅਗੂ ਹੋਸੀ
ਬਟਿਆ । ਦੀਨ ਦਾ ਹਮੈਤੀ ਹੋਸੀ ਹਿੰਦੂ
ਸਾਤਦਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਾਢਾ ਸੀਪਿਆਰਾ
ਘਾਤ ਦਾ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਤਾਨੂ ਸਿੰਘ ਗੁਰ
ਲਾਲ ਸੀ ਕਰੇ ਧਰਮ ਦੀ ਕਾਰ । ਜਾਹਰ
ਭਰਤ ਨਰੰਜਨੀ ਦਿਤਾ ਕੈਹਰ ਜਜਾਰ ।

(੫)

ਜਾਕੇ ਵਿਚ ਲਹੌਰ ਦੇ ਦਸੇ ਹਾਲ ਤਮਾਮ
ਸੂਬ ਵੈਰੀ ਦੀਨ ਦਾ ਰੈਂਹਦਾ ਪੁਲੇ ਗਾਮ॥
ਕਰੜਾ ਛੰਦ ॥ ਜਾਇਕੇ ਲਾਹੌਰ ਸੂਬ
ਤੁਝੀਂ ਦਸਦਾ ਦੀਨ ਦਾ ਸੀ ਵੈਰੀ ਪੁਲੇ
ਗਾਮ ਦਸਦਾ । ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਡਾਢਾ ਚੋਸ
ਦਾ ਪਿਆਰਿਆ । ਸੂਬਿਆ ਤੂੰ ਮਨੋਂ ਜਿਸ
ਨੂੰ ਵਸਾਰਿਆ । ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਤਲਾਸ ਓਹਦੇ
ਪਿੰਡ ਜਾਇਕੇ । ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਸਚ ਦਸਦਾ
ਸੁਨਾਇਕ । ਨਾਮ ਤਰੂ ਸਿੰਘ ਕੰਮ ਕਰੇ
ਵਾਹੀ ਦਾ । ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਹੋਂਦਾ । ਹਿਸਾ ਜੋ
ਕਮਾਈ ਦਾ ਰੋਦੀਆਂ ਪਕਾਇਕੇ ਲੇਜਾਦਾ
ਰਾਤ ਨੂੰ । ਕਰੇ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨਿਤ ਮੁਲਾ
ਕਾਤ ਨੂੰ । ਆਪ ਸਾਗ ਪਤ੍ਰ ਖਾ ਗੁਜਾਰਾ
ਕਰਦਾ । ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਹੋਂਦਾ ਜੋ ਰਿਸਕ
ਘਰ ਦਾ । ਧਾਸ਼ਵੀ ਲਟੇਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ
ਦਸਦਾ । ਹਾਲ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ
ਦਸਦਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਓਹ ਸੂਬਿਆ ਤੁਸਾਂ ਦ
ਭਰਦਾ । ਭੇਸ ਨੂੰ ਛਪਾਇ ਕੰਮ ਕਰੇ ਖੇਤ
ਦਾ । ਸੂਰਮਾ ਜਵਾਨ ਜੋਧਾ ਪੰਝੀ ਸਾਲਦਾ ।
ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਨਿਤ ਰੈਂਹਦਾ ਪੁਲਦਾ ।

ਕਰੇ ਲੁਟ ਮਾਰ ਵੇਲੇ ਤਾਂਈ ਤਾੜਦਾ ਹੋਰ
 ਵੀ ਅਨੇਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੋਰ ਸਚ
 ਝੁਠ ਕੋਲੋਂ ਛੈਂਦਾ ਜੋੜ ਜੀ । ਪੇਟ ਪਾਲੂ
 ਤਾਂਈਂ ਲੋਭਦੀ ਹੈਲੋਭਜੀ। ਮਾਰਦਾ ਹੈਡਾਕੇਤੇ
 ਸਖਾਲੇਮੋਰਨੂਕਿਸੇਰੋਜਸੂਬੇਲੁਟਲੈਲਾਹੋਰ
 ਨੂੰ। ਦਿਓ ਨਾ ਵਸਾਰ ਦਿਲੋਂ ਜਾਣ ਏਕ
 ਹੈਂ । ਓਹਦੇ ਕੋਲ ਸਿੰਘ ਆਂਵਦੇ ਅਨੇਕ
 ਹੈਂ । ਹੋਰ ਦਸ ਬਹੁਤ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸਖਾਲਦਾ ।
 ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਹੈ ਏ ਦੁਸ਼ਟ ਗਾਲਦਾ
 ॥ ਕਥਿਤ ॥ ਸੁਦ ਸਾਰੀ ਬਾਤ ਸੂਬਾ
 ਬੋਲਦਾ ਜਬਾਨ ਵਿਚੋਂ ਕੈਂਹਦਾ ਹਰ
 ਭਗਤ ਸੁਣੀ ਖਾ ਮੇਰੀ ਗਲ ਨੂੰ । ਚੰਗਾ
 ਕੀਤਾ ਹਾਲ ਤੈਂ ਸੁਣਾਯਾ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ
 ਵਾਲਾ ਦੇਖ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਓਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ
 ਕਲ ਨੂੰ । ਚਾੜਕੇ ਚਰਖੜੀ ਉਡਾ ਦਿਆਂ
 ਸਰੀਰ ਸਾਰਾ ਬਕਰੇ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਉਤਾਰ
 ਦੇਵਾ ਖਲ ਨੂੰ । ਫੜਕੇ ਲਿਅੰਟਗੇਸਤਾਬੀ
 ਜਾਂਏ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਜਦਾ ਪਿਆਦੇ ਠਾਣੇ
 ਦਾਰ ਘੜੀ ਪਲ ਨੂੰ । ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ
 ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤੂੰ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਦਿਅ ਗੋ

ਅਨਾਮ. ਜੇ ਤੂੰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੜਾਵੇਂਗਾ ਅਰਜੀ
 ਪੁਚਾਵਾ ਤੇਰੀ ਇਲੀ ਵਲ ਨੇਕੀਆਂ ਦੀ
 ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਗੀਰ ਕੇਹੜੀ ਬ ਦਸਾਹ ਤੋਂ
 ਪਾਵੇਗਾ। ਲਿਖਾਫਰ ਮੈਸ਼ ਤੇਰੀ ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ
 ਮੈਨੂੰ ਹਟ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੂੰ ਉਮਰ ਸਾਰੀ
 ਖਾਵੇਂਗਾ। ਖੈਰ ਖਾਹੀ ਰੈਹਣਾ ਸਰਕਾਰ
 ਦਾ ਤੂੰ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘਾ ਦਿਅ ਗੇ ਜਰੂਰ ਜੋ
 ਤੂੰ ਹੋਰ ਚਿਤ ਚਾਵੇਂਗਾ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥ ਠਾਣੇ
 ਥਾਰ ਨੂੰ ਸਦਕੇ ਸੂਬਾ ਕਹ ਫੁਰਮਾ। ਤਾਰੂ
 ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਇਕੇ ਛਤੀ ਪਕੜ ਲਿਆ।
 ਈਨ ਵਿਰੋਧੀ। ਸੁਣੀਯਾ ਰੈਂਹਦਾ ਪੁਲੇ
 ਗਾਮ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੈਂ ਦੇਂਦਾ
 ਨਿਤ ਪਕਾਕੇ ਤਾਮ। ਪਤਾਂ
 ਦੀਯਾ ਹਰ ਭਗਤ ਨੇ ਆਨ ਤਮਾਮ। ਸੁਣ
 ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਾਲਜਾ ਆਵੇ ਨਹੀ
 ਅਰਾਮ। ਨਾਲ ਖਾਲਸੇ ਰਖਦਾ ਪਕੀ
 ਨਿਤ ਸਲਾਹ। ਸਾਰੀ ਖਬਰ ਲਾਹੌਰ ਦੀ
 ਦੇਵੇ ਉਹ ਪੁਚਾ। ਮਾਰ ਬੜੀਆਂ ਓਸਨੂੰ
 ਹਾਜਰ ਕਰਨਾ ਆਣ। ਨਾਹੀਂ ਮੂਲ
 ਭੁਲਾਵਨਾ ਮੇਰਾ ਇਹ ਫੁਰਮਾਣ। ਸੂਬੇ

ਏ ਸੁਣ ਹੁਕਮ ਨੂ ਚੜਦਾ ਠਾਣੇਦਾਰ ।
 ਡੇਰ ਰਤੀ ਨਹੀ ਲਾਵਦ ਕਰਦਾ ਮਾਰੇ
 ਮਾਰ । ਪਕੜ ਬੰਦੂਕਾਂ ਸਰਛੀਆ ਚੜਦਾ
 ਜੋਰੋ ਜੋਰ । ਲਿਸ਼ਕਟ ਹਥ ਭਗੌਤੀਆਂ
 ਨਾਲ ਪਿਆਦੇ ਹੋਰ ॥ ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥

ਮਾਰੋ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਲਾਹੌਰ ਚੜਦੇ ।
 ਹਥ ਵਿਚ ਤੇਗਾਂ ਤੰਗੀਆਂ ਨੇ ਫੜਦੇ ।
 ਪਹੁੰਚ ਕਾਏ ਨੇ ਆਵੇ ਵਿਚ ਪੂਲੇ ਗਾਮ ਦੇ
 ਆਇਆਂ ਦੀ ਖਬਰ ਕੰਨ ਪਈ ਤਮਾਮ ਦੇ
 ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਘਰ ਪੈਂਚਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਲਿਆ ।
 ਮਾਰ ਕੁਦ ਕੀਤੀ ਕੋਲ ਚਾ ਬਹਾਲਿਆ ।
 ਤਾੜਦਾ ਤੁਹ ਡੇ ਪਿੰਡ ਰੈਂਹਦਾ ਚੋਰ ਉਏ
 ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਜੋਰ
 ਉਏ । ਸਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਲੈਕ ਜਲ ਦੇ ਸੁਣਾ-
 ਵਦਾ । ਛਡਣ ਨਾ ਠਾਣੇਦਾਰ ਹੈ ਬੜਾਵਦਾ
 ਤੁਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾਂ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਦਸਦਾ ।
 ਈਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਤਿਸ ਪਿੰਡ ਵਸਦਾ ।
 ਕਰੋ ਖਾਂ ਧਿਆਨ ਜਰਾ ਕਲ ਆਪਦੇ ।
 ਤੁਸੀ ਵੀ ਸਲਾਹੀ ਉਏ ਨਾਲ ਜਾਪਦੇ ।
 ਹੋਸ ਕਰ ਵੇਲਾ ਨਹੀ ਜੇ ਹਥ ਆਵਦਾ ।

ਬੰਧਿਆਂ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਛਡਾਵਣਾ ।
 ਨਾਮ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਵੇਰੀ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ।
 ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਓਸਦੇ ਕਮਾਮ ਦਾ ।
 ਓਦੇ ਕੋਲ ਰਾਤ ਸਿੰਘ ਰੋਹਣ ਆਂਵਦੇ ।
 ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਖਬਰ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਪਚਾਵਦੇ ।
 ਰੋਟੀਆਂ ਛਕਾਵਦਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਿਤ ਓਦੇ ।
 ਦੇਂਦੇ ਨਾ ਮੂਲ ਕੀ ਤੁਸਾਡ ਚਿਤ ਓਦੇ ।
 ਪਾਓਗੇ ਜਰੂਰ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੇ ਦੋਸ ਨੂੰ । ਸੋਹਣ
 ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਤੋਂ ਛੜਾਓ ਓਸਨੂੰ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਪੈਂਚ ਨੇ ਅਗੋਂ ਬੋਲਦੇ ਸਾਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾ
 ਕਾਈ । ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਹੈ ਧਰਮ ਦੀ ਕਰਦਾ
 ਨਿਤ ਕਮਾਈ ॥ ਦਵਯਾ ॥ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਜੋ
 ਹੋਵੇ ਕਰਦਾ ਖਬਰ ਦੇਈਏ ਸੁਕਾਰੇ ।
 ਓਹਤੇ ਬਹੁਤਾ ਨੇਕ ਹੈ ਕੇਂਹਏਲੋਕਨੇ ਸਾਰੇ
 ॥ ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥ ਆਖਦੇ ਨੇ ਪੈਂਚ ਸੁਣੇ
 ਠਾਣੇ ਦਾਰ ਜੀ । ਤਾਰੂਸਿੰਘ ਨੇਕ ਕਰਦਾ
 ਹੈ ਕਾਰਜੀ । ਹੋਵੇ ਜੇਕਸੂਰ ਅਸੀਂ ਆਪ
 ਦਸੀਏ । ਸਾਰੀ ਹੇ ਖਬਰ ਸਾਨੂੰ ਪਿੰਡ
 ਵਸੀਏ । ਬਿਠਦਾ ਨਾ ਮਾੜੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੋਲ
 ਜੀ । ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁਛੋਂ ਖੋਲ

(੧੦)

ਜੀ । ਨਿਕੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੁਟਾਂਵਦੇ
 ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੈਹਰ ਹੋ ਕਮਾਵਦੇ ।
 ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਝੂਠੀ ਚੁਗਲੀ ਹੈ ਲਾਈ ਜੀ
 ਏਸਦਾ ਕਸੂਰ ਜਾਣਿਓ ਨਾ ਰਾਈ ਜੀ ।
 ਏਤੇ ਦੰਦ ਮਾਪਿਆ ਦਾ ਇਕੋ ਲਾਲ ਜੀ ।
 ਕਰੋਨਾ ਨਿਹਕ ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਨਾਲ ਜੀ ।
 ਬੁਝੀ ਹੈ ਮਾਈ ਬਾਪ ਗਿਆ ਮਰ ਜੀ
 ਭੈਣ ਬੂਹੇ ਬੈਠੀ ਓਦਾ ਮੋਇਆ ਵਰ ਜੀ ।
 ਫਜ਼ਿਓ ਨਾ ਏਨੂੰ ਮੁਖੋਂ ਪੈਂਚ ਕੈਹਨ ਜੀ ।
 ਮਰ ਜਾਣ ਰਕੇ ਪਿਛੋਂ ਮਾਈ ਭੈਣ ਜੀ ।
 ਏਦੇ ਪਿਛੋਂ ਹੋਵਣਾ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਘਾਤ ਜੀ ।
 ਮਰੇ ਭੈਣ ਹੋਂਦੀ ਦੂਜੀ ਬਡੀ ਮਾਤ ਜੀ ।
 ਓਨਾਂ ਦਾ ਵੰਡਾਊ ਪਿਛੋਂ ਕੋਟ ਦੁਖ ਜੀ ।
 ਉਮਰ ਬਤੌਟ ਏਹਦਾ ਦੇਖਮੁਖ ਜੀ । ਦੂਸਰਾ
 ਨਾ ਭਾਈ ਜੀਦੀ ਹੋਵੇ ਆਸ ਜੀ । ਏਦੇ
 ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਵਾਸ ਜੀ । ਛੱਡੋ
 ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਟੋਂਦੇ ਬੋਲਕੇ । ਦੇਂਦੇ
 ਅਸੀਂ ਮਾਯਾ ਏਦੇ ਨਾਲ ਤੋਲਕੇ । ਬੋਲੇ
 ਠਾਣੇ ਦਾਰ ਅਖੀਂ ਲਾਲ ਕਢਕੇ । ਓਸਨੂੰ
 ਫਜ਼ਾਓ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਛੱਡਕੇ । ਸੋਹਣ ਸਿੰਘਾ

ਰੈਹਾ ਜਾਲਮਾਨੂੰ ਕਿਥੇ ਸੀ । ਪਹਿਚ ਗਈ
 ਖਬਰ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜਿਥੇ ਸੀ ॥ ਦਵੇਯਾ ॥
 ਮਰਜਾ ਕਰਨ ਬਤੇਰੀਆਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ
 ਲੋਕ । ਤਾਰੂਸਿੰਘਦੇ ਫੜਨਦਾ ਵਰਤਗਿਆ
 ਜੇਸੋਕਾ ਜਾਲਮ ਰੈਹਮ ਨ ਖਾਂਵਦਾ ਬਲੇਫੇਰ
 ਪੁਕਾਰ । ਪਤਾ ਬਤਾਓ ਓਸਦਾ ਕਰਸਾਂ
 ਨਹੀ ਖੁਦਾਰ । ਮਾਰ ਬੜੀਆਂ ਸਾਰਿਆਂ
 ਤੇਰਾਂ ਵਲ ਲਾਹੌਰ । ਚੌਂਹਦੇ ਇਕ ਛੱਡਾ
 ਵਟਾ ਪਏ ਮਾਮਲਾ ਮੌਰ ॥ ਕੌਰੜਾ ਛੰਦਾ
 ਜੋਰ ਲੋਕਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਲਾਯਾ ਆਪਦਾ ।
 ਮੰਨਦਾ ਨਾ ਮੂਲ ਠਾਟੇਦਾਰ ਜਾਪਦਾ ।
 ਸਾਰਿਆਂ ਪਕਾਯਾ ਹੈ ਮਤਾ ਏ ਰਲਕੇ ।
 ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਤਾਂਈ ਪਤਾ ਦੇਵੇ ਚਲਕੇ ।
 ਨਸ ਜਾਵੇ ਕਿਤੇ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਬਚਾਇਕੇ ।
 ਛੱਡਣਾ ਨਾ ਜਾਲਮਾਂ ਨੇ ਹਥ ਪਾਇਕੇ ।
 ਠਾਟੇਦਾਰ ਤਾਂਈਂ ਆਖਦੇ ਸੁਣਾਇ ਜੀ ।
 ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਤਾਂਈਂ ਦੇਵਦੇ ਫੜਾਇ
 ਜੀ । ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਆਦਮੀ ਹੈ ਨਸਦਾ
 ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਤਾਂਈ ਜਾਕੇ ਹਾਲ ਦਸਦਾ ।
 ਬੈਠਾ ਕਿਉਂ ਭੁਲਾਕੇ ਜਾਲਮਾਂ ਦਾ ਡਰ ਤੂੰ ।

ਉਠ ਵੀਰਾ ਮੇਰਿਆ ਸੁਰਤ ਕਰ ਤੂੰ ।
 ਛੱਕੇ ਦਕਾਟਾ ਛਤੀ ਨਾਲ ਭਜਓਏ। ਤੇਰੇ
 ਉਤੇ ਪੈਰਿਆ ਵਖਤ ਅਜ ਓਏ । ਅਇ-
 ਆ ਠਾਠੇਦਾਰ ਹੈ ਫੜਨ ਤੁਧ ਨੂੰ । ਵੇਲਾ
 ਕਢ ਵੀਰਾ ਤੂੰ ਸੰਭਾਲ ਬੁਧ ਨੂੰ ਵੇਖੀਂ ਤੂੰ
 ਗਵਾਲੀਂ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਨਾ । ਜਿੰਦੜੀ
 ਅਮੋਲ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਈਂ ਵੀਰਨਾ । ਮੇਰਾ
 ਸੀ ਫਰਜ ਤੈਨੂੰ ਆਨ ਦਸਿਆ । ਤੇਰੇਉਤੇ
 ਰੜਾ ਕੋਹਰ ਦਾ ਸੀ ਵਸਿਆ । ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ
 ਬੋਲਕੇ ਸੁਣੈਂਦਾ ਮੁਖ ਤੋਂ । ਕਿਥੇ ਵੀਰਾ
 ਨਸਕੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਦੁੱਤੋਂ । ਕੋਟ ਮੋੜ ਦੇਵੇ
 ਲਿਖੀ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ । ਜਫੀ ਲੈਕੇ ਸਮਝੈਦਾ
 ਵੀਰ ਨੂੰ । ਸੋਹਣਸਿੰਘਾ ਮੂਲ ਫਿਕਰ ਨਾਂ
 ਕਰਨਾ । ਏਸ ਜਗ ਉਤੇ ਸਾਰਿਆ ਨੇ
 ਮਰਨਾ ॥ ਦੁਖਯਾ ॥ ਤਾਰੂਸਿੰਘ ਸੁਣਾਵਦਾ
 ਸੁਣੇ ਹਮਾਰੇ ਵੀਰ । ਜੋਲਿਖਿਆ ਸੋਹਵਟਾ
 ਮਿਟਦੀ ਨਾ ਤਕਦੀਰ । ਮੈਂ ਨਸ ਜਾਵਾਂ
 ਵੀਰ ਜੀ ਲੈਆਪਟੀ ਜਾਨ । ਮਾਰਨ ਸਾਰੇ
 ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਵਰ ਨ । ਕੋਰੜ ਛੰਦ ।
 ਗਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਵੀਰ ਹੋਸੀ ਕਰਦੇ ।

ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਸੌਂਪਣਾ ਕਰੇਂਦਾ ਘਰਦੇ ਵੀਰ
 ਮੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਜਾਲਮਾਂ ਲੈਜਾਵਣਾ । ਦੁਖ
 ਮਾਈ ਭੈਣ ਦਾ ਤੁਸਾਂ ਵਡਾਵਣਾ । ਭੁਖੀਆਂ
 ਤਿਹਾਈਆਂ ਤਾਂਈਂ ਦੇਣਾ ਪਾਣੀ ਮੰਨ ਜੀ ।
 ਛੁਡੋਣਾ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜਦੋ ਲਿਆ ਬੰਨ੍ਹਜੀ ।
 ਇਕੋ ਸਭਰਾ ਵੀਰ ਭੈਣ ਜਿਸਦਾ । ਓਹਨੂੰ
 ਕੋਲ ਦੂਸਰਾ ਅਖੀਂ ਨਾ ਦਿਸਦਾ । ਜੀਵਨ
 ਮੁਹਾਲ ਹੋਊ ਅੰਧ ਘੋਰ ਜੀ । ਬੁਢੜੀ ਹੈ
 ਮਾਈ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਜੀ । ਦੇਣਾ ਤੁਸਾਂ
 ਹੋਸਲਾ ਹੈ ਮਾਈ ਭੈਣ ਨੂੰ । ਦਿਲੋਂ ਨਾ
 ਭੁਲੋਣਾ ਵੀਰਾ ਮੇਰੇ ਕੈਹਣ ਨੂੰ । ਮੈਂ ਹਾਂ
 ਛੱਡ ਚਲਿਆ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਜੀ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ
 ਮੇਰੇ ਬਾਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਆਸ ਜੀ । ਦੁਖਾਂ
 ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੁਣਾਵਦਾ । ਏਲੇ
 ਚਿਰ ਤਾਂਈਂ ਠਾਣੇ ਦਾਰ ਅਵਦਾ ।
 ਮੁਕੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾ ਹੋਰ ਛੇੜੀਆਂ
 ਜਾਲਮਾਂ ਨੇ ਆਨ ਮਾਰ ਲਈਆਂ ਬੇੜੀਆਂ
 ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸਟੋਂਦਾ ਬੋਲਕੇ ।
 ਮੇਰਾਕੀ ਕਸੂਰ ਦਸ ਦੇਵੋ ਬੋਲਕੇ । ਕੀਤੀ
 ਨਾ ਮੈਂ ਚੋਰੀ ਧਾੜਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ । ਮੇਰੇ

ਨਾਲ ਕੈਹਰ ਕਾਸਨੂੰ ਗੁਜਾਰਿਆ। ਬੋਲਦਾ
 ਕਰੋਧ ਨਾਲ ਠਾਣੇਦਾਰ ਓਏ। ਤੈਨੂੰ ਨਾ
 ਮਲੂਮ ਜੇਹੜੀ ਕਰੇਂ ਕਾਰ ਓਏ ਸਿੰਘ ਨੂੰ
 ਛਕੋਂਦਾ ਜਾਕੇ ਰਾਤ ਰੋਟੀਆਂ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ
 ਗਲਾਂ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਬੋਟੀਆਂ। ਦਸਦਾ
 ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਤੂੰ ਭੇਤ ਜਾਇਕੇ। ਰਖਦਾ
 ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਕੇ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ
 ਕਹੇ ਪਿਲੇ ਜਾਏ ਪਿੰਡ ਜੀ। ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ
 ਆਨ ਬਠਲਾਇਆ ਪਿੰਡ ਜੀ॥ ਦੋਹਰਾ॥
 ਠਾਣੇ ਦ ਰ ਨੇ ਪਿੰਡ ਆ ਕੀਤਾ ਹੈਸੀ
 ਡਰਾ। ਖਬਰ ਹੋ ਜਾਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਫੜਿਆ
 ਵੀਰ ਹੈ ਮੇਰਾ। ਸੁਧ ਬੁਧ ਹੈ ਭੁਲ ਗਈ
 ਡੋਬ ਕਾਲਜ ਪੈਨ। ਹਾਲ ਵੀਰ ਦਾ ਆਨ
 ਲਗੀ ਮਾਈ ਨੂੰ ਕੈਹਣ। ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ॥
 ਦਸਦੀ ਆ ਹਾਲ ਘਰ ਆਣ ਫੇਰ ਜੀ।
 ਸਾਡੇ ਭਾਵਾ ਮਾਏ ਹੈਗਿਆ ਹਨੇਰ ਜੀ।
 ਦਸਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਮੈਥੋਂ ਹਾਲ ਖੋਲਕੇ।
 ਰੋਂਦੀ ਜਾਰੋ ਜਾਰ ਨੈਣੀ ਨੀਰ ਡੋਲਕੇ।
 ਬਸ ਹੋਏ ਮੇਘਲੇ ਅਲਗੀ ਔਰ ਜੀ। ਅਜ
 ਘਰ ਮਾਏ ਸਾਡਾ ਹੋਇਆ ਚੋਰ ਜੀ। ਕੋਟ

(੧੫)

ਫਰਯਾਦ ਸੁਣੇ ਸਾਡੇ ਹਾਲ ਦੀ । ਪਟਿ-
ਆਈ ਬੂਟਾ ਜਿਨੂੰ ਰਹੀ ਪਾਲਦੀ । ਕੋਹਰ
ਵਾਲੇ ਗੜੇ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਵਸ ਗਏ । ਸੁਖਦੇ
ਇਹਾੜੇ ਮਾਏ ਕਿਥੇ ਨਸ ਗਏ । ਵਜਾ
ਤਕਦੀਰ ਤੀਰ ਸਾਡੇ ਭਾਗ ਨੂੰ । ਖਿਜਾਨੇ
ਵੇਰਾਨ ਕੀਤਾ ਸਾਡੇ ਬਾਗ ਨੂੰ । ਕਲ ਬਾਗ
ਵਿਚੋਂ ਨੂਰ ਰਿਹਾ ਡੁਲ ਜੀ ਅਜ ਮਾਏ
ਵਖ ਕੁਮਲਾਏ ਫੁਲ ਜੀ । ਮੇਰਾ ਵੀਰ
ਨਾਹੀਂ ਧਾੜਵੀ ਨਾ ਚੋਰ ਜੀ । ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ
ਵਾਲੀ ਟੁਟ ਚਲੀ ਡੋਰ ਜੀ । ਮਰਾਂਗੇ
ਪਿਆਸੇ ਭੁਖੇ ਖਾਏ ਖੀਰ ਨੂੰ । ਜਾਂਤਮਾਂ ਨੇ
ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਨੂੰ । ਕਰਲੈ
ਦੀਦਾਰ ਮਾਏ ਛੇਤੀ ਚਲ ਜੀ । ਦਿਸਣਾ
ਨਹੀਂ ਸੋਹਣਾ ਮਖ ਫਰ ਕਲ ਜੀ । ਬੰਨਕੈ
ਲੈ ਚਲੇ ਜਾਲਮ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ । ਵੀਰ ਦੇ
ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਕੋਟ ਦਸ ਖੋਰ ਨੂੰ । ਸੁਖਾਂ ਵਾਲੀ
ਲੜੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘਾ ਟੁਟ ਗਈ । ਲਿਖੀ
ਤਕਦੀਰ ਮਥ ਵਾਲੀ ਟੁਟ ਗਈ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
ਸੁਣਿਆ ਹਲ ਜਬ ਮਾਤ ਨੇ ਲੈਂਦੀ ਉਥੇ
ਸਾਸ । ਕੋਟ ਦੁਸਰਾ ਕੋਲ ਸੀ ਦੇਵੇ ਜੋ

ਧਰਵਾਸ । ਚਲ ਬਚੀਏ ਮੇਰੀਏ ਮਿਟਦੀ
ਨਾ ਤਕਦੀਰ । ਦਰਸਨ ਕਰੀਏ ਚਲਕ
ਕਿਥੇ ਤੇਰਾ ਵੀਰ । ਪੰਡ ਦੁਖਾ ਦੀ ਪੈਗਈ
ਤੇਵਨ ਤੇ ਕੁਰਲਾਨ । ਜਿਥੇ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ
ਸੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਨੇ ਆਨ । ਗਲ ਵਿਚ
ਲੈਕੇ ਕਕਿੰਦੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਈ ਭੈਣ ।
ਸੇਹਣ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਛੰਦ ਦੇ ਦਸਕਿਸਤਰਾ
ਕੈਹਣ ॥ ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥

ਜਫਾ ਵਿਚ ਲੈਕੇ ਮੁਖੇ ਆਤਾ ਬੋਲਦੀ ।
ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਬਚਿਆ ਮੈਂ ਜਾਨ ਘੋਲ ਦੀ ।
ਸਾਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲੇ ਜੋਰ ਵੇ ।
ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਅਸਰਾ ਨਾ ਦਿਸੇ ਹੋਰ ਵੇ ।
ਹਛਾ ਤਕਦੀਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਟਲਦੀ ।
ਵਡੇ ਵਡੇ ਕੋਧਿਆ ਨੂੰ ਅੰਦੀ ਛਲਦੀ ।
ਏਸ ਤਕਦੀਰ ਵੇ ਵੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀਤਾ
ਨੂੰ ਚੌਹੇਣ ਲਗ ਨਾ ਵਚਾਰਿਆ । ਸੀਤਾ
ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੋਲ ਵਲਾ ਭਾਈ ਸੋਗਦਾ ।
ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਬਨਥਾਸ ਭੋਗਦਾ । ਪਾਂਡਵਾਂ
ਨੂੰ ਆਨ ਤਕਦੀਰ ਮਾਰਿਆ । ਹੋਇਕੇ
ਮਜ਼ਰ ਵਖਤ ਗੁਜਾਰਿਆ । ਮੈਂਦੇ ਪਰੇ ਹੋਰ

ਦੁਖ ਕੀ ਅਖੀਰ ਵੇ। ਸਭਾ ਚ ਦਰੋਪਤਾ
 ਦੇ ਲਥੇ ਚੀਰ ਵੇ। ਜਿਨਾ ਦੇ ਸੀ ਬਾਟ
 ਲਖਾਂ ਤਾਂਈ ਮਾਰਦੇ। ਵਡੇ ਸੀ ਪਿਆਰੇ
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਵਤਾਰ ਦੇ। ਨਾਰਦੀ ਬਿਅਦਥੀ
 ੀ ਅਖੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਕੌਨ ਮੌੜ ਦੇਵੇ ਜੋ ਹਰਫ
 ਲੇਖਦੇ। ਕੀਤਾ ਸੀ ਗਰਕ ਜਾਲਮਾਂ ਦਾ
 ਰਾਜ ਵੇ। ਸਭਾ ਚ ਦਰੋਪਤਾ ਦੀ ਰਖੀ
 ਲਾਜ ਵੇ। ਮਾਰ ਹਰਨਾਖਸ ਦਾ ਫਿਡ
 ਪਾੜਿਆ। ਆਟ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਰਬ ਨੇ
 ਉਧਾਰਿਆ। ਹਰੀ ਦੇਂਦੇ ਰਾਜਾ ਦੂੜਿਆਂ
 ਦੇ ਵਿਕਿਆ। ਤਾਰਾ ਰਾਣੀ ਤਾਂਈ ਕਿੰਨਾ
 ਕੀਤਾ ਡਿਕਿਆ। ਛਡ ਦਿਤਾ ਰਾਜ ਦੁਖ
 ਨੂੰ ਸੀ ਝਲਿਆ। ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਓਨਾਂ
 ਨੇ ਨਭਾਇਆ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਕੈਹਰ ਤਕਦੀਰ
 ਮਰਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਿਦਕ ਤੇਰਾ ਰਖੇ
 ਬਰਿਆ। ਛਡੀ ਨਾ ਧਰਮ
 ਭਾਵੇ ਏਲ ਦੁਖ ਵੇ। ਕਰੀਂ ਤੂੰ ਸੁਫਲ
 ਮਾਤਾ ਵਾਲੀ ਕੁਖ ਵੇ। ਡਰੀਂ ਨਾ ਤੂੰ ਵਖ
 ਮੌਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੇ। ਪੀਤਾ ਮੇਰਾ ਸੀਰ
 ਨਾ ਭੁਲਾਵੀਂ ਲਾਲ ਵੇ। ਮਾਨਸ ਜਨਮ

(੧੮)

ਹਥ ਐਂਟਾ ਫੇਰ ਨਾ । ਲਾਲਚ ਦੇ ਤੈਨੂੰ
ਜਾਲਮਾ ਪਰੇਰਨਾ । ਬਾਜਾਂ ਵਾਲੇ ਗਰੂ
ਜੀਦਾ ਹੋਕੇ ਚਾਨਣਾ । ਹਾਰਕੇ ਧਰਮ
ਰਾਜਨਾਂ ਪਛਾਨਣਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘਾ ਸਿਖੀ
ਨੂੰ ਨਭਾਵੀ ਤੋੜ ਵੇ । ਹਾਰਕੇ ਧਰਮ
ਜੀਉਣ ਦੀ ਨਾ ਲੋੜ ਵੇ ॥ ਕੋਟੜਾ ਛੰਦ ॥
ਬਨੀ ਜੇਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਹੇ ਅਸਾਂ ਨੇ ਕਟਣੀ ।
ਜਿੰਦਗੀ ਸੌਭਾ ਬਚਿਆ ਤੂ ਖਟਣੀ।ਹੋਇਕੇ
ਦਲੇਰ ਦੁਖ ਤਾਂਈ ਜਰਨਾ । ਸਾਡੇ ਵਲ
ਜਰਾ ਨਾ ਧਿਆਲ ਕਰਨਾ । ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ
ਭਾਈ ਤੇਰੇ ਸੂਰੇ ਬਣੇ ਵੇ । ਸੂਬੇ ਨੇ
ਸਰਹੰਦ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਚਿਟੇ ਵੇ । ਕੀਤਾ
ਸਸਕਾਰ ਪਿਛੋਂ ਨੀਹਾਂ ਪਟ ਕੇ । ਨੇਕੀ
ਵਾਣਾ ਟਿਕਾ ਏਥੋਂ ਲੈ ਗਏ ਖਟਕੇ । ਨੌਂ
ਸਤ ਸਾਲ ਹੈ ਉਮਰ ਬਾਲਵੇ । ਪਾਲਕੇ
ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਵਖਾਲ ਵੇ । ਚਾੜਨ
ਚਰਖੜੀ ਨਾ ਡਰੀਂ ਚੰਦ ਵੇ । ਦੇਖ ਮਨੀ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਟਾਏ ਬੰਦ ਵੇ । ਇਹੋ ਬਚਾ
ਤੈਨੂੰ ਮਾਤਾ ਦੀ ਅਸੀਸ ਵੇ । ਰਖ ਲਈਂ
ਧਰਮ ਭਾਵੇਂ ਜਾਵੇ ਸੀਸ ਵੇ । ਭੁਟ ਅਖੇ

ਵੀਰ ਮੇਰਾ ਕਿਥੇ ਚਲਿਆ । ਦੁਖਾਂ ਦਾ
 ਵਿਛੋੜਾ ਨਾਹੀ ਜਾਵੇ ਝਲਿਆ । ਕਿਨੂੰ
 ਆਖੂੰ ਵੀਰ ਮੈਨੂੰ ਸਲ ਪੈਣ ਵੇ । ਕੌਣ ਆ
 ਬੁਲਾਉ ਮੈਨੂੰ ਆਖ ਭੇਟ ਵੇ । ਤੇਰੇ ਬਾਝ
 ਦਿਸਦਾ ਨਹੀ ਥਾਂ ਰੈਹਣ ਨੂੰ । ਵੀਰ ਦਾ
 ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਅਜ ਪਿਆ ਭੈਣ ਨੂੰ । ਤਾਰੂ
 ਸਿੰਘ ਬੋਲਕੇ ਸੁਨੇਂਦਾ ਮੁਖ ਤੋਂ । ਵਾਹਿ-
 ਗੁਰੂ ਛਡੋਂਦਾ ਵਾਲਾ ਭੈਣ ਦਖ ਤੋਂ । ਮੈਨੂੰ
 ਨਾ ਕੋਈ ਜੀਉਣ ਦੀ ਹੈ ਰਹੀ ਲੋੜ ਜੀ ।
 ਭੈਣ ਦੇਹ ਅਸੀਸ ਸਿਖੀ ਨਿਭ ਤੋੜ ਜੀ ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕੈਂਹਦਾ ਮੇਰੀ ਸਟੀ ਗਲ
 ਤੂੰ । ਲੈਜਾ ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਘਰਾ ਦੇ
 ਵਲ ਤੂੰ । ਮਾਤਾ ਆਖੇ ਚਲ ਘਰਾਂ ਵਲ
 ਬਚੀਏ । ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਕੈਹਰ ਤਕਦੀਰ
 ਮਚੀਏ । ਘਰ ਵਲ ਖਿਚੇ ਮਾਤਾ ਬਾਹੋਂ
 ਫੜ ਜੀ । ਵੀਰ ਵਾਲਾ ਭੈਣ ਛਡਦੀ ਨਹੀ
 ਲੜ ਜੀ । ਅਖਦੀ ਮੈਂ ਨਾਲਵੀਰ ਦੇ ਹੈ
 ਜਾਵਣਾ । ਇਹਦੀ ਜਗਾ ਸੀਸ ਆਪਣਾ
 ਮੈਂ ਲਾਵਣਾ । ਤੁਰਿਆ ਲਾਹੌਰ ਵਲ
 ਰੋਂਦੀ ਛਡਕੇ । ਮੰਗਦੀ ਅਸੀਸ ਭੈਣ

ਬੋਲੀ ਅਡਕੇ । ਨਿਕਲਿਆ ਹੋਕਾ
 ਦਿਲੋ ਦਲਗੀਰ ਦਾ । ਰਖੀ ਬਾਜਾਂ
 ਵਾਲਿਆ ਸਿਦਕ ਵੀਰ ਦਾ । ਜੋਰੋ ਜੋਰ
 ਭੈਣ ਕੋਲੋਂ ਲੈਗਏ ਵੀਰ ਨੂੰ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘਾ
 ਗਲਾਂ ਹੋਗਈਆਂ ਅਖੀਰ ਨੂੰ ॥ ਦੋਹਰਾ ॥
 ਕਰਕੇ ਸਬਰ ਦੋਵੇਂ ਹੈਮੁੜੀਆਂ ਮਾਤ ਭੈਣ
 ਵਲ ਘਰਦੇ । ਆਯਾ ਤਰਸ ਜਾਲਮਾਂ
 ਨਹੀ ਲੋਕੀ ਹੰਝੂ ਭਰਦੇ । ਕੀਤਾ ਕੂਚ
 ਜਾਲਮਾਂ ਓਥੋਂ ਬੋਲਾ ਦਿਨ ਸੀ ਜਾਣ ।
 ਪਹਿਚ ਗਏ ਤਰਕਾਲਾ ਵੇਲੇ ਭੁਝਾਣੇ ਆਣ
 ਰਸਦ ਲਈ ਪੈਚ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਕੀਤਾ ਰਾਤ
 ਅਰਾਮ । ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਲਿਆਏ ਫੜਕੇ
 ਸੁਟਿਆ ਪਿੰਡ ਤਮਾਮ । ਸੋਗ ਪੈਗਿਆ
 ਵਿਚ ਭੁਝਾਣੇ ਸੁਟਕੇ ਮੈਸਾ ਕਾਰਾ ।
 ਕਹਿੰਦਾ ਕੋਹਰ ਜਾਲਮਾਂ ਕੀਤਾ ਇਹ ਹੈ
 ਸਾਧ ਵਿਚਾਰਾ । ਕਰਨ ਸਲਾਹ ਅਕਠੇ
 ਹੋਕੇ ਜੋ ਸੀ ਪੰਥਪਿਆਰੇ । ਕੈਂਦੇ ਸਿੰਘ ਛਡਾ
 ਲੋ ਭਾਈ ਮਤਾ ਪਕੌਂਦੇ ਸਾਰੇ । ਫੜਿਆ
 ਸਿੰਘ ਛੁਡਾਓ ਛੇਤੀ ਮੈਸੀ ਬਾਤ ਵਿਚਾਰੀ ।
 ਮਾਨ ਕਰ ਓ ਜਾਲਮ ਸਾਰੇ ਕੀਤੀ ਤੁਰਤ

ਤਿਆਰੀ ॥ ਕੋਰੜਾ ਛੇਦ ॥ ਹੋਏ ਨੇ
 ਤਿਆਰ ਤਗਾਂ ਸੰਦੇ ਫੜਕੇ । ਆਖਦੇ
 ਭਜਾਓ ਜਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਲੜਕੇ । ਮਾਰ ਕੁਟ
 ਕਰੋ ਚਲ ਕੇ ਜਰੂਰ ਜੀ । ਫੜਿਆ
 ਬਦੋਸਾ ਸਿੰਘ ਬਕਸੂਰ ਜੀ । ਓਦੀ ਸਜਾ
 ਆਪ ਭੋਗਲ ਗੇ ਰਲਜੀ । ਜਾਲਮਾਂ ਵਖਾਓ
 ਡਾਢੇ ਹਥ ਚਲਕੇ । ਫੇਰ ਹਥ ਪੈਣ ਨਾ
 ਕਿਸੇ ਨਿਹਕ ਜੀ ਸੂਰਮੇਂ ਮਝੇਲ ਪਾਇਓ
 ਖਾਂਡਕ ਜੀ ਰਾਤੇ ਰਾਤ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ
 ਛਡਾ ਲਈਏ ਜਿੰਨੇ ਜੋਗੇ ਦੁਖ ਬੀਰ ਦਾ
 ਵੰਡਾ ਲਈਏ । ਕਠੀ ਹੋਈ ਢਾਣੀ ਕਰਕੇ
 ਸਲਾਹ ਜੀ । ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਤਾਂਈ ਪੁਛਦੇ ਨੇ
 ਜਾਏ ਜੀ । ਲਗੇ ਵੀਰ ਅਸੀ ਤੁਧ
 ਨੂੰ ਛੱਡੋ ਜੀ ਜਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਲਗੇ ਮਾਰਕੇ
 ਉਡੋ ਜੀ । ਤੇਰੀ ਕੀ ਦਲੀਲ ਅਸਾ
 ਜਾਈਂ ਦਸਦੇ ਆਨੋ ਵਲੇ ਲੋਕ ਨੇ
 ਭੜਾਣੇ ਵਸਦੇ । ਸੂਰਮੇਂ ਮਝੇਲਨ ਪਿਛਾਂ
 ਨੂੰ ਹਟਦੇ । ਸੁਖ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੁਖ ਨੂੰ ਹੈ
 ਕਟਦੇ । ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਬੋਲਦਾ ਸੁਣੋ ਖਾ
 ਵੀਰਜੀ । ਮਿਟਈਨ ਮੂਲ ਛਿਖੀਤਕਦੀਰ

ਜੀ ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਦੁਖ ਮਿਲਨਾ ਹਜਾਰ ਨੂੰ ।
 ਤੁਸੀਂ ਇਛਾ ਅਪਣੇ ਕਰੋ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ । ਮੈਂ
 ਤੇ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾ ਲਿਆ ਚਕ ਜੀ ।
 ਆਖਣਾ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਸੂਬੇ ਨੇ ਨਿਹਕ ਜੀ ।
 ਤੁਸਾਂ ਨੇ ਫਸਾਦ ਕਰ ਲੈਣਾ ਵੀਰ ਕੀ ।
 ਦੇਖਿਓ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲੇ ਅਖੀਰ ਕੀ ।
 ਸੋਹਣ ਸਿੰਘਾ ਮੇਰਾ ਇਹੋ ਸਮਝਾਵਣਾ ।
 ਸੁਤੀ ਕਲਾ ਤਾਈਂ ਤੁਸਾਂ ਨਾ ਜਗਾਵਣਾ ।

ਦੋਹਰਾ ॥ ਬਚਨ ਮੰਨ ਤਾਰੂ
 ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਟਾਲਾ ਕਰਦੇ ਫੇਰ ਰਾਤ
 ਬੀਤੀ ਸਜਣੋਂ ਹੋਈ ਆਟ ਸਵੇਰ । ਕੂਚ
 ਕਰਲਿਆ ਜਾਲਮਾਂ ਛਡ ਡੜਾਣਾ ਠੇਰ ।
 ਤੁਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਸਜਣੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਵਿਚ ਲਹੌਰ ॥

ਦਵਯਾ ਛੰਦ ॥ ਭਰੀ ਕਚੈਹਰੀ
 ਨਾਜਮ ਦੀ ਵਿਦ ਸਿੰਘ ਖਲੋਤਾ ਜਾਇ ।
 ਫਤੇ ਬੁਝਾਈ ਗਜਕੇਕੋਹਦਾ ਗੁਰੂ ਸਹਾਇ
 ਨਾਜਮ ਕਹਿੰਦਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਲੋਕ
 ਤਮਾਮ । ਵਿਚ ਕਚੈਰੀ ਦੀਨੀਆਂ ਨਹੀ
 ਫਤੇ ਦਾ ਕਾਮ । ਚਾਹੁੰਦਾ ਜਾਨ ਬਚਾ
 ਵਟੀ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਜੁਆਨ । ਨਿਉਕੇ

ਕਰੀ ਸਲਾਮ ਤੂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਮੰਨ ਕੁਰਾਨ
 ਛੱਡ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਜੇ ਕਰਲੈ
 ਦੀਨ ਕਬੂਲ । ਸਤਰ ਮਿਲਨ ਮਰਾਤਬ
 ਕਹਿੰਦੇ ਨਬੀ ਰਸੂਲ । ਹੋਵੇ ਮੌਮਨ ਤਾਰੂ
 ਸਿੰਘ ਸਚ ਸੁਨਾਵਾਂ ਤੈਨੂੰ । ਦਵਾਂ ਤਖਤ
 ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਕਸਮ ਨਬੀ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ।
 ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਦਿਆਂ
 ਤੈਨੂੰ ਸਾਕ । ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਈਨ ਦਾ ਜਾਮਨ
 ਖਾਲਾ ਪਾਕ । ਖਾਤਰ ਫੈਰ ਡਰੌਂਟ ਦੀ
 ਸੂਬਾ ਬੋਲੇ ਤਾੜ । ਜੇਨਾ ਮੰਨੇ ਦੀਨ ਕੋ
 ਦਿਆਂ ਚਰਖੜੀ ਚਾੜ੍ਹ । ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਸੀਵਾਰਤਾ
 ਦੇਵੇ ਸਿੰਘ ਜਬਾਬ । ਸੁਣ ਕਰੈ ਰਰੀ ਦੀਨੀਆ
 ਬੈਠਾ ਤਖਤ ਨਵਾਬ ॥ ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥
 ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਬੋਲ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸੁਣਾਵਦਾ ਸੂਬਾ ਮੈਂ
 ਦਲੀਲ ਆਪਣੀ ਬਤਾਮਦਾ । ਖੌਫ ਮਰ
 ਜਾਨਦਾ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਮੂਲ ਜੀ । ਛੱਡਨਾ ਨਾ
 ਕਦੇ ਸਿਖੀ ਦਾ ਅਸੂਲ ਜੀ । ਜੇਹ੍ਹਾ ਦੇਵਾਂ ਰਾਜ
 ਤਖਤ ਲਾਹੌਰ ਦਾ । ਆਪਣੀ ਸੁਨਾਵਾਂ
 ਜਾਮਨ ਨ ਔਰਦਾ ਏਤੇ ਥੋੜੀ ਬਾਤ ਸੂਬਿਆ
 ਤੂ ਜਾਣਦਾ । ਇੰਦਰ ਪੁਰੀ ਦਾ ਰਾਜਨਾ

ਪਛਾਣਦਾ । ਚਾਰੇ ਜੁਗ ਜਿੰਦਗੀ ਜੇ ਹੋਵੇ
 ਮੁੜਦੀ । ਫੇਰ ਵੀ ਅਖੀਰ ਆਵੇ ਮੌਤ
 ਸੁੜਦੀ । ਮੌਤ ਮਨਜੂਰ ਟਿਕਾ ਲੈਣ
 ਜਸਦਾ ਬਗਮਾਂ ਦੇ ਡੋਲੇ ਮੈਨੂੰ ਕਾਨੂੰ
 ਦਸਦਾ । ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਗਰੂ ਦਾ ਕਹਾਕੇ
 ਲਾਲਜੀ । ਛਡਦੇ ਅਸੂਲ ਸਿਖੀ ਦੇ ਮੁਹਾਲ
 ਜੀ । ਸਿਖੀ ਛਡ ਦੀਨ ਮੰਨ ਕੈਹਣਾ ਫੇਰ
 ਨਾ । ਮਾਰਦੇ ਬਿਸ਼ਕ ਮੈਨੂੰ ਲਾਵੀਂ ਡੇਰ ਨਾ
 ਸੁੰਦਰ ਮਹਲ ਸੋਹਣੀਆਂ ਜੋਨਾਰੀਆਂ ਇਕ
 ਦਿਨ ਛਡ ਜਾਣੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ । ਲੇਖਾ
 ਹੋਣਾ ਰਲਕੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ । ਭਜਣੇ
 ਜਰੂਰ ਭਾਂਡੇ ਕਰ ਸਾਜ ਦੇ । ਝੂਠਿਆਂ
 ਫਰੇਬੀਆ ਨੂੰ ਜਮਾ ਭਨਣਾ । ਓਥੇ ਤੇਰਾ
 ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਨਾ ਮੰਨਣਾ । ਛਡਦੇ ਜੁਲਮ
 ਦੀਆਂ ਸੂਬੇਦਾਰੀਆਂ । ਕਾਨੂੰ ਸੀਸ ਪੰਡ
 ਚਕਦਾ ਹੈਂ ਭਾਰੀਆਂ । ਚੜ੍ਹਦ ਚਰਖੜੀ ਤੇ
 ਸਾੜ ਅਗ ਤੇ । ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਫੇਰ ਆਵਣਾ
 ਨਹੀਂ ਜਰ ਤੇ । ਛਡਕੇ ਧਰਮ ਮੰਨਣਾ ਨਹੀਂ
 ਦੀਨ ਜੀ । ਸੋਹਣੇ ਸਿੰਘ ਮਾਰ ਗਡਕੇ
 ਜਮੀਨ ਜੀ ॥ ਦਵਯਾ ॥ ਸੁਟਕੇ

ਬਾਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਐਸੀ ਸੂਬਾ ਫੇਰ ਪੁਕਾਰੇ ।
 ਛੇਤੀ ਚਰਖ ਚੜਾਓ ਏਹਨੂੰ ਸੁਣੋ ਜਲਾਦ
 ਹਮਾਰੇ। ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਪਕੜ ਜਲਾਦਾਂ ਲਿਆ
 ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੋਰ । ਆ ਗਏ ਜਿਥੇ ਚਰਖ ਸੀ
 ਸੁਣੋ ਵਾਰਤਾ ਹੋਰ । ਚਾੜ ਚਰਖੜੀ ਸਿੰਘ
 ਨੂੰ ਰਤੀ ਨਾ ਕਰਦੇ ਡੇਰ । ਨਾਲ ਚਰੱਖੜੀ
 ਸਿੰਘ ਜੇ ਬਚਨ ਕਰੇਂਦਾ ਫੇਰ । ਸੁਣੀ
 ਚਰੱਖੜੀ ਪਿਆਰੀਏ ਤੰ ਹੋ ਪਰਖਣ ਹਾਰ।
 ਖਰੇ ਖਜਾਨੇ ਪਾਵਈ ਖੋਟੇ ਸਟਦੀ ਬਾਹਰ।
 ਮੈਨੂੰ ਪਰਖ ਪਿਆਰੀਏ ਆਯਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲ।
 ਸੁਣੀਂ ਬਾਹਰ ਨਕਾਲਕੇਜੇਮੇਰੇ ਵਿਚਪੋਲ।
 ਹੋਇ ਬੇਦਰਦ ਜਲਾਦ ਨੇ । ਦੀਆ ਚਰਖ
 ਨੂੰ ਫੇਰ । ਟੁਟੇ ਬੰਦ ਜਵਾਨ ਦੇ ਹਾਇ ਨਾ
 ਬੋਲੇ ਸ਼ੇਰ ॥ ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥ ਫਰੀ ਜਾਂ
 ਚਰੱਖੜੀ ਸੁਣੋ ਜਲਾਦ ਨੇ ਰੱਖੀਂ ਤੂੰਸਿਦਕ
 ਗੁਰੂ ਕਿਹਾ ਸਾਧਨੇ । ਚਲਿਆ ਸੀ ਲਹੂ
 ਜਿਉਂ ਫੁਹਾਰੇ ਚਲਦੇ । ਟੁਟੇ ਅੰਗ ਅੰਗ
 ਨਾਹੀਂ ਮੂਲ ਹੱਲਦੇ ਹੋਗਯਾ ਬੇਸੁਧ ਸਾਰੀ
 ਭੁਲੀ ਹੋਸ਼ ਸੀ । ਡਿਗਿਆ ਚਰਖ ਉਤੋਂ ਹੋ
 ਬਹੋਸ਼ ਜੀ। ਸੂਬੇ ਕੋਲ ਆਂਦਾ ਸੀ ਜਲਾਦਾਂ

(੨੬)

ਚਕਕੇ । ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਯਾ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਵਲ
 ਤੱਕਕੇ । ਆਈ ਜਦੋਂ ਹੋਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਖ
 ਪਟਦਾ । ਦੁੱਖੜਾ ਮਲੂਮ ਨਾਹੀਂ ਕੀਤਾ
 ਸੱਟਦਾ । ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਟੋਂਦਾ ਸੂਬਾ ਬੋਲ
 ਮੁਖ ਤੋਂ ਮੰਨਲੈਂਜੇ ਦੀਨ ਮੈਂ ਛੁਡਾਵਾਂ ਦੁਖ
 ਤੂੰ । ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਬੋਲ ਮੁਖਤੋਂ ਸੁਟਾਂਵਦਾ ।
 ਕਾਹਨੂੰ ਪਿਆ ਸੂਬੇ ਤੂੰ ਮਗਜ ਖਾਂਵਦਾ ।
 ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇਖ ਕਰਕੇ ।
 ਮੰਨਯਾ ਨਹੀਂ ਦੀਨ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਡਰਕ ।
 ਆਪਣਾ ਨਾ ਹੋਮ ਇਕ ਮੈਂ ਕਟਾਵਟਾ ।
 ਜਤੀ ਅਗੇ ਲਾਕੇ ਤੈਨੂੰ ਹੈ ਲਜਾਵਟਾ । ਕਰ
 ਏ ਤੂੰ ਜੇਹੜੀ ਤੇਰੇ ਮਨ ਭਾਵਟਾ । ਅਗੇ
 ਲੇਖਾ ਆਪੇ ਆਪਣਾ ਮੁਕਾਵਟਾ । ਸੀਸ
 ਨਾਲ ਸਿਖੀ ਦੀ ਮੈਂ ਰਖੀ ਆਸ ਓਏ ।
 ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕੱਢ ਦੇ ਸਵਾਸ ਓਏ ।
 ਸੋਹਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਜਾਣੇਂ ਤੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕੌਮ
 ਨੂੰ । ਅੰਗ ਅੰਗ ਕੱਟੀ ਨਾ ਕਟੋਟਾ ਰੋਮ
 ਨੂੰ ॥ ਏਹਰਾ ॥ ਸੂਬਾ ਕਹੇ ਕਾਜੀਆਂ ਤਾਈਂ
 ਕੀ ਹੁਣ ਕਰਦੇ ਚਾਰਾ । ਏਹ ਤੇ ਦੀਨ
 ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਜੋਰ ਲਾ ਲਿਆ ਸਾਰਾ ।

(੨੭)

ਸੂਬੇ ਭਾਈ ਕਾਜੀਆ ਮੁਖੋਂ ਬੋਲ ਸੁਨਾਈ
ਕੇਸ ਕਟਾਓ ਏਸਦੇ ਤੁਰਤ ਮੰਗਾਓ ਨਾਈ ।
ਕੇਸ ਕਟੀਏ ਏਸਦੇ ਨਾਈ ਨੂੰ ਸਦਾ ।
ਸਿੱਖੀ ਕੇਸ ਅਸੂਲ ਮੇਂ ਸਾਡਾ ਫੇਰ ਭਰਾ ।
ਕੇਰੜਾ ਛੇਦ ॥ ਕਾਜੀਆਂ ਨੇ
ਦਸੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸਲਾਇ ਜੀ । ਅਖਦੇ
ਨੇ ਕੇਸ ਏਸਦੇ ਕਟਾਇ ਜੀ । ਕੇਸਾਂ
ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਡੇ ਭਾਈ ਜਾਣ
ਜੀ । ਸਿੰਘ ਪਦ ਨਾਲ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਕਹਾਣ
ਜੀ । ਓਸ ਵੇਲੇ ਸੂਬਾ ਨਾਈ ਨੂੰ ਸਦਾ-
ਵਦਾ । ਕੇਸ ਕਟ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੇਸੁਣਾਵਦਾ ।
ਓਸ ਵੇਲੇ ਨਾਈ ਹੋਂਵਦਾ ਤਿਆਰ ਜੀ ।
ਸਿੰਘ ਦਿਆਂ ਕੇਸਾਂ ਤੇ ਕਰੇਂਦਾ ਵਾਰ ਜੀ ।
ਫੜੀ ਹਥ ਕੈਂਚੀ ਡਾਢੀ ਤੇਜ ਕਰਕੇ ।
ਪਾਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਧਰਕੇ ।
ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਗੁਰਾਂ ਅਗੇ ਕਰੇ ਬਨਤੀ ।
ਮੌਤ ਦਾ ਨਾ ਖੋਫ ਕੇਸ ਵਾਲੀ ਬਨਤੀ ।
ਨਾਈ ਕੋਲੋਂ ਰੋਮ ਜਾਂਵਦਾ ਨਾ ਕਟਿਆ ।
ਲਾਇ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਪਿਛਾਂ ਨੂੰ ਹਟਿਆ ।
ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸੁਟੋਦਾ ਨਾਈ ਖਾ ਸੁਗੰਦ ਜੀ ।

ਕਟਦ ਨਾ ਵਾਲ ਜੇਹੜੇ ਮੇਰੇ ਸੰਦ ਜੀ ।
 ਹਥ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੇ ਨਾ ਜਾਵੇ ਰਖਿਆ ।
 ਭਾਵ ਤੇਜ ਭੇਦ ਜ ਵਦਾ ਨਾ ਲਖਿਆ ।
 ਮਾਰ ਦੇਵਾਂ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਫਟਦੇ ।
 ਏਸਦਾ ਨਾ ਵਾਲ ਇਕ ਹੋਣ ਕਟਦੇ ।
 ਦੇਖ ਲਓ ਲਗਾਇ ਤੁਸੀ ਜੋਰ ਆਪਦਾ ।
 ਏਤੇ ਜਾਦੂਗਰ ਹੈ ਮਨੁਖ ਜਾਪਦਾ । ਜਾਂ
 ਕੋਈ ਨੂਰ ਅਲਾ ਦਾ ਜਗਤ ਆਕਿਆ ।
 ਦੋਵੇਂ ਗਲਾਂ ਨਾਈ ਮੁਖੇ ਫਰਮਾ ਗਿਆ ।
 ਕਾਜੀ ਕੋਹਣ ਹੋਕੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਜੀ ।
 ਨਾਈ ਨਾਲੋਂ ਤਿਖੇ ਨੇ ਮੋਚੀ ਦੇ ਸੰਦ ਜੀ।
 ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੁਖੇਂ ਮੋਚੀ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਿਓ ।
 ਬਥਣ ਨਾ ਵਾਲ ਖੋਪਰੀ ਉਤਾਰਿਓ ॥

ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥ ਕਾਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸੂਬੇ
 ਨੂੰ ਸੁਣਾਲਿਆ । ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਸੂਬ ਮੋਚੀ
 ਨੂੰ ਮੰਗਾਲਿਆ । ਆਖਦਾ ਉਤਾਰ ਏਹਦੇ
 ਵਾਲ ਮੋਚੀਆਂ । ਜੇ ਨਾ ਕਟੇ ਜਾਨ ਗਲਾਂ
 ਹੋਰ ਮੋਚੀਆਂ । ਅਗੇ ਪਈ ਅਝੌਟੀ ਹੈ
 ਥੇਰੇ ਚਿਰਦੀ । ਖੋਪਰੀ ਉਤਾਰ ਰੰਬੀ
 ਹਾਲ ਸਿਰਦੀ । ਡੇਰ ਨਾਂ ਲਗੌਟੀ ਸੂਬੇ

ਨੇ ਸਟਾ ਲਿਆ। ਮੋਚੀ ਹਥ ਆਟ ਸਿੰਘ
 ਤਾਂਈ ਪਾ ਲਿਆ। ਧਰਕੇ ਮਥੇ ਤੇ ਰੰਬੀ
 ਮਾਰੇ ਸਟ ਨੰ। ਖੋਲ ਦਿਤਾ ਝਟ ਸੀਸ
 ਵ ਲੇ ਫਟ ਨੰ। ਰੰਬੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੋਪਰੀ
 ਚਿਤਾਰ ਲਈ। ਡਾਢੀ ਤਕਲੀਫ ਸਿੰਘ ਨੇ
 ਸਹਾਰ ਲਈ। ਬੈਠਾ ਪੀਕੇ ਨਾਮ ਸਿਦਕ
 ਪਿਆਲੇ ਦਾ। ਚਲਦੀਆਂ ਰਤ ਪਾਟੀ
 ਜਿਉਂ ਪਰਨਾਲੇ ਦਾ। ਬੈਠਾ ਲਾੜਾ ਡੋਲਾ
 ਮੋਤ ਦਾ ਵਿਮੋਟ ਨੂੰ। ਆਈਆਂ ਕਲ
 ਜੋਗਣਾਂ ਨੇ ਗੀਤ ਗੰਟ ਨੂੰ। ਰਾਗਲੀ
 ਪਛਾਕ ਮਾਤਾ ਹੋਣੀ ਪਾਵਈ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ
 ਵਧਾਈ ਜਗ ਤੇ ਸਟਾਵਈ। ਆਟ ਭੇਰੋਂ
 ਨਾਰਦ ਨੇ ਡੋਰੂ ਮਾਰਿਆ। ਧਨ ਤਾਰੂ
 ਸਿੰਘ ਮੁਖਤੋਂ ਪੁਕਾਰਿਆ। ਵਗਦੇ ਖਲੋ
 ਗਏ ਜੋ ਨੀਰ ਸਰਾਂ ਦੇ। ਕੀਤਾ ਅਫਸੋਸ
 ਜੇਹੜੇ ਪੰਖੀ ਪਰਾਂ ਦੇ। ਹੋਗਿਆ ਅਕਾਸ਼
 ਵਿਚ ਡਾਢਾ ਗੈਰ ਜੀ। ਹਿਲ ਗਈ ਜਮੀਨ
 ਧੌਲ ਚੁਕੇ ਪੈਰ ਜੀ। ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਨਮੁਨੇ ਫਡ
 ਦੇ ਪਿਆਲ ਨੂੰ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘਾ ਦੱਸ ਅੰਗ
 ਦੇ ਹਵਾਲ ਤੂੰ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਜਦੋਂ ਖੋਪਰੀ

ਲੱਥ ਗਈ ਸੂਬੇ ਬੋਲ ਸੁਣਾਈ । ਛੈਜਾਓ
 ਏਹਨੂੰ ਚੱਕ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸਿੱਖਤਾਈਂ ਜੇਹੜੇ ਸਿਖ
 ਲਾਹੌਰ ਦੇਹੈਗੇ ਸੀ ਵਸਨੀਕ । ਚੁਕਲਿਆਏ
 ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਭਫੀਕ । ਓਸੇ ਵੇਲੇ
 ਸੂਬੇ ਵਾਲਾ ਹੋਯਾ ਬੰਦ ਪਸ਼ਾਬ । ਰੋ ਰੋ
 ਧਾਹੀਂ ਮਾਰਦਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਹਸਾਬ ।
 ਕਈ ਦਵਾਈਆਂ ਖਾਵਦਾ ਫਰਕ ਨਾਂ ਪੈਂਦਾ
 ਮੂਲ । ਬਣ ਗਈ ਡਾਢੀ ਜਿੰਦ ਤੇ ਹਵ
 ਪੇਟ ਮੇਂ ਸੂਲ । ਪੁਛੇ ਸੱਦ ਨਜ਼ਮੀਆ ਦਸੇ
 ਕੋਈ ਇਲਾਜ । ਜਿੰਦ ਅਜਾਈਂ ਜਾਂਵਦੀ
 ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਾਜ । ਕੋਹਣ ਨਜ਼ਮੀ
 ਸੂਬਿਆ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ ਸਾਫ । ਤਾਰੂ
 ਸਿੰਘ ਬਦੋਸ਼ ਦਾ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆ ਸਰਾਫ । ਮੰਗ
 ਤੂੰ ਮਾਫੀ ਓਸਤੋਂ ਛੇਰੀ ਕਰੀਂ ਨਾ ਦੇਰ ।
 ਨਾਹੀਂ ਤੇ ਵੇਲਾ ਬੀਤਿਆ ਹਥ ਨਾ ਮੋਟਾ
 ਫੇਰ ॥ ਕੋਰੜਾ ਛੇਦ ॥ ਦਸਿਆ ਨਜ਼ਮੀਆ
 ਜਾ ਹਾਲ ਖੋਲ੍ਹਕੇ । ਰੋਇਆ ਜਾਰੋ ਜਾਰ
 ਸੂਬਾ ਦਿਲੋਂ ਭੋਲਕੇ ਆਖਦਾ ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ
 ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੁਖਾ ਿਆ । ਕੀਤਾ ਹਥੀਂ
 ਆਪਣਾ ਮੈਂ ਆਪ ਪਾ ਿਆ । ਘੱਲੇ

ਮੈਂਹਲਕਾਰ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਜੀ । ਨੋਇਕੇ
 ਅਧੀਨ ਲਿਖੀ ਅਰਦਾਸ ਜੀ । ਮਾਫ
 ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਕੀਤਾ ਕਸੂਰ ਜੀ । ਮੇਰੇ
 ਵਾਲਾ ਦੁਖ ਕਰ ਦੇਵੇ ਦੂਰ ਜੀ ਮੈਂਹਲਕਾਰ
 ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਅੰਵੇਦੇ।ਹਾਲਸਾਰਾ ਬੋਲ
 ਮੁਖਤੋਂ ਸੁਨਾਵਦੇ ਸੂਬਈਬੀਮਾਰੀ ਦੱਸਦੇਨੇ
 ਸੰਗਜੀ।ਆਵੇਨਾਪਸਾਬਕੈਹਟਹੋਯਾਤੰਗ ਜੀ
 ਹੋਇਕੇ ਨਿਮਾਣਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਬਤਾਵਦਾ । ਭੁਲ
 ਚੁਕਮਾਫ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਦਾ ਹੋਰ ਕਲਾਂ
 ਬੀਤੀਆਂ ਸੁਟਾਈਆਂ ਕੁਲ ਜੀ । ਦਸੇ
 ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਬੰਨ੍ਹ ਜਾਵੇ ਖੁਲਜੀ ।
 ਮੈਂਹਲਕਾਰਾਂ ਤਾਈਂ ਸਿੰਘ ਹੈ ਸੁਟਾਵਦੇ ।
 ਹੱਥ ਜੁਤੀ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੜਾਂਵਦੇ ।
 ਮਾਖਦੇ ਇਲਾਜ ਸਾਡਾ ਲੈਣਾ ਮੰਨ ਜੀ ।
 ਮਾਰੋ ਸੂਬੇ ਦੇਖੁਲੇ ਗਜਬੰਨ੍ਹ ਜੀ । ਮਾਰੋ
 ਜੁਤੀ ਤੁਸੀ ਜਿੰਨਾ ਧਾਰ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ । ਉਤਨਾ
 ਹੀ ਆਵੇਗਾ ਪਸਾਬ ਚਿਹਨੂੰ । ਜਦੋਂ ਜੁਤੀ
 ਮਾਰਨੋਂ ਤੁਸਾਂ ਖਲੋਵਣਾ।ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਬੰਦ ਹੈ
 ਪਸਾਪ ਹੋਵਣਾ । ਜੁਤੀ ਲੈਕ ਮੁੜ ਨਾਹੀਂ
 ਲਾਇਆ ਚਿਰ ਜੀ । ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਆਟ।

ਸੂਬੇ ਵਾਲੇ ਸਿਰ ਜੀ । ਬਰਾ ਹਾਲ ਕੀਤਾ
ਜੁਤੀ ਮਾਰ ਮਾਰਕੇ । ਨਿਕਲੇ ਪਸ਼ਾਬ ਦੁਖ
ਨੂੰ ਸਹਾਰਕੇ । ਤਿੰਨ ਰੋਜ ਮਾਰ ਜੁਤੀਆਂ
ਦੀ ਖਾਇਕੇ । ਇਕ ਹਟ ਜਾਵੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ
ਡਾਹਿਕੇ । ਡਾਢਾ ਦੁਖ ਲਗਾ ਆਟਕੇ
ਸਰੀਰ ਨੂੰ । ਕਰ ਲਏ ਚਲਾਟੇ ਸੂਬੇ ਨੇ
ਅਖੀਰ ਨੂੰ । ਭੋਗਦਾ ਜੇ ਪਿਆ ਤਕਸੀਰ
ਪਿਛਲੀ । ਜੁਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ ਜਿੰਦ
ਨਿਕਲੀ । ਤੌਰ ਲਿਆ ਮਾਰਕੇ ਜਮਾਂ ਨੇ
ਬੇੜੀਆਂ।ਅ ਯਾ ਨਾ ਪਸ਼ਾਲਗਲਾਂਕੀਤੀਆਂ
ਜੇਹੜੀਆਂ । ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀ ਵੀ ਤਿਆਰੇ
ਕਰ ਲਏ । ਦਿਉਤਿਆਂ ਨੇ ਚਕਕੇ ਬਿਬਾਨ
ਧਰ ਲਏ । ਗੁਰ ਪੁਰੀ ਵਲਾ ਸਿੰਘ ਰਾਹ
ਮਲਿਆ । ਜੁਤੀ ਅਗੇ ਲਾਕੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਲੈ
ਚਲਿਆ । ਦੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਹੀਆਂ ਸਿੰਘ
ਗਿਆ ਵਡਕੇ । ਸਿਖੀ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਜਗ
ਉਤੇ ਫਡਕੇ । ਕੀਤਾ ਸਸਕਾਰ ਸਿਖਾਂ ਨੇ
ਸਰੀਰ ਦਾ । ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੇਲਾ ਹੋਗਿਆ
ਅਖੀਰ ਦਾ॥ ਕਥਿਤ ॥ ਬਣੀ ਯਾਦਗਾਰ
ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਕੀਤਾ ਸਸ-

ਕਾਰ ਜਿਥੇ ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ । ਜਾਣਦੇ
 ਤਮਾਸ਼ ਲੋਕ ਲੰਡਾ ਹੈ ਬਜਾਰ ਜੇੜਾ ਲਗੀ
 ਹੈ ਜਮੀਨ ਨਾਲ ਤਖਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ।
 ਏਗਿਆ ਜਹਾਨ ਉਤੋਂ ਜਿਤਕੇ ਜਨਮ
 ਤਾਈਂ ਏਥੇ ਨਾਹੀ ਰੈਹਣਾ ਡੇਰਾ ਕੰਗਲੇ
 ਅਮੀਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੋਇਆ ਭੋਗ
 ਪਾਏ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਛਕੜ ਬੋਲ ਕਥਿਤ
 ਦਿਤਾ ਮੈ ਅਖੀਰ ਦਾ ॥

॥ ਸੰਪਰਣੇ ॥

ਬੇਨਤੀ—ਇਹ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸ਼ਹੀਦ
 ਗੰਜ ਭਾਈ ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਾ ਲੰਡਾ ਬਾ-
 ਜਾਰ ਲਾਹੌਰ ਸੋਹਰ ਵਿਚ ਹੈ ਜਿਸਦੀ
 ਸੇਵਾ ਮਹੰਤ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀਤਮਾਸਟਰ
 ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ,
 ਤਾਂ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ
 ਜਨਮ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਕਰੇ ।

ॐ—०—ॐ

ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਟੀਕੇ ਸਹਿਤ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਘਪਟੀ ਬਾਣੀ ਤੁਛ
ਭਾਈ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਸੀ ਹੈ ਤੇ ਮੰਨਿਆ
ਹੈ ਬਾਣੀ ਰਸਦਾ ਭੰਡਾਰ ਤੇ ਗੁਰ ਸਿਖੀ
ਦਾ ਉਚਾ ਘਰ ਮਿਲੋਟ ਵਾਲੀ ਹੈ ਪੈਹਲਾ
ਟੀਕਾ ਨਾ ਹੋਨ ਤੇ ਸਖਤ ਐਖ ਸੀ ਪਾਠ
ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਣਾ ਕਠਣ ਸੀ ਹੁਣ ਅਜੇਹੀ
ਸੁਖੇਨ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ ਕਿ
ਅਣਜਾਣ ਤੇ ਸਿਆਣ ਦੋਵੇਂ ਲਾਭ ਉਠਾ
ਸਕਨ ਹਰ ਇਕ ਮੂਲਦੀ ਪੰਗਤੀ ਤੇ ਨੰਬਰ
ਨਸ਼ਾਨ ਲਾ ਦਿਤੇ ਹਨ ਤੇ ਟੀਕਾ ਵੀ ਨੰਬਰ
ਵਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ । ਜਲਦੀ ਮੰਗਵਾਕੇ
ਲਾਭ ਲਵੋ ਭੋਟਾ ਜਿਲਦ ਸਮੇਤ ੩॥)
ਬਿਨਾ ਟੀਕੇ ਤੋਂ ਜਿਲਦ ਸਮੇਤ ੧ ॥)
ਕਬਿਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਟੀਕਾ ੩॥)
ਕਬਿਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਮੂਲ । =)
ਸਤ ਸੀਸ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ੧।) ਪਤਾ-
ਭਾਃ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਪੁਸਤਕਾਂ
ਵਾਲੇ ਬਜਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ